

Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMA VALSTS BIROJS

- Rūpniecības ielā 25, LV - 1045 Rīga (Telefons: 7321173 Fakss: 7321049)

R ī g ā

Atzinums

**par Dienvidlatgales reģiona sadzīves atkritumu apglabāšanas
poligona izveides ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu**

Derīgs līdz 2004.gada 1. jūlijam

Izdots paredzētās darbības ierosinātājam: Daugavpils rajona Padomei,
adrese: Rīgas iela 2, Daugavpils, Latvija, LV-5403, tālr.5422238.

Paredzētās darbības nosaukums: Dienvidlatgales reģiona sadzīves
atkritumu apglabāšanas poligona izveide.

Paredzamās darbības iespējamās norises vietas Daugavpils rajonā:

Bīķernieku pagasta "Brentelišķi";

Demenes pagasta "Šakališķi";

Kalupes pagasta "Petrovka";

Ambelu pagasta "Baranauka", kam noslēguma ziņojuma sagatavošanas
laikā precizēts nosaukums - "Lielā Baranovska".

1. Īss paredzētās darbības raksturojums:

Jaunu un vides aizsardzības prasībām atbilstošu sadzīves
atkritumu poligonu izveide ir viena no galvenajām valsts atkritumu
apsaimniekošanas programmas "500-" sastāvdaļām. Reģionālo poligonu
izveidei līdz ar esošo izgāztuvju pakāpenisku slēgšanu un atkritumu
apsaimniekošanas sistēmas pilnveidošanu ir jānodrošina priekšnoteikumi
atkritumu radītās ietekmes uz vidi būtiskai samazināšanai.

Dienvidlatgales atkritumu apsaimniekošanas projekta ietvaros sākotnēji ir paredzēts atrast piemērotu vietu sadzīves atkritumu poligona izveidei, kas būtu paredzēts atkritumu apglabāšanai no Daugavpils pilsētas, kā arī Daugavpils, Krāslavas un Preiļu rajoniem. Kopējā atkritumu poligona teritorija, ietverot visus infrastruktūras objektus, paredzēta ap 28 hektāru platībā un tajā apglabājama atkritumu apjoms tiek vērtēts aptuveni 2,4 miljoni m³, paredzot poligona izmantošanu vismaz 20 gadiem. Lai nepieļautu gruntsūdeņu piesārņošanas iespējas, jauno atkritumu apglabāšanas vietu paredzēts izveidot kā visām vides aizsardzības prasībām atbilstošu būvju kompleksu, kurā būtu nodrošināta atkritumu slāņa izolēšana, piesārņotā infiltrāta savākšana un attīrīšana, kā arī turpmākajā perspektīvā biogāzes savākšana. Iespējamo ietekmju uz vidi kontrolei tiek paredzēta detalizēta monitoringa veikšanas sistēma, kas ļaus savlaicīgi sekot un, nepieciešamības gadījumā, veikt konkrētus pasākumus vides piesārņojuma gadījumos, taču normatīvo aktu prasību ievērošana lielā mērā garantē videi droša poligona izbūvi un ekspluatāciju. Pēc jaunā poligona izbūves un tā darbības uzsākšanas esošās sadzīves atkritumu izgāztuves paredzēts slēgt.

Veicot vietu sākotnējo atlasīšanu, ietekmes uz vidi novērtējumam tika piedāvātas četras izvēlētas teritorijas, kurām veikts pilns ietekmes uz vidi novērtējums. Piedāvātajām vietām ietekmes uz vidi novērtējuma gaitā sagatavots detalizēts esošās vides situācijas raksturojums, analizētas iespējamās ietekmes, ko poligona izbūve un darbība varētu atstāt uz šo vietu apkārtni, kā arī apskatīti poligona izbūves vispārējie principi un raksturoti iespējamie ietekmju samazināšanas un monitoringa pasākumi. Pēc papildus izpēti noslēguma ziņojumā tikai divas no četrām sākotnēji piedāvātajām vietām atzītas par piemērotām sadzīves atkritumu poligona izbūvei. Detalizētāks piedāvāto teritoriju raksturojums sniegts pielikumā esošajā vietu savstarpējā salīdzinājumā.

2. Izvērtētā dokumentācija:

- Programma Dienvidlatgales reģiona sadzīves atkritumu poligona izveides ietekmes uz vidi novērtējumam - 7 lp.;
- Dienvidlatgales reģiona sadzīves atkritumu poligona izveides ietekmes uz vidi novērtējums (darba ziņojums) - 2 sējumi, 198 lp. ar 27 pielikumiem;
- IVN valsts biroja atzinums par Dienvidlatgales reģiona sadzīves atkritumu poligona izveides ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu - 8 lp.;
- Ekspertu atzinumi - 17 lp.;
- Ekspertu apspriedes protokols - 5 lp.;

- Iedzīvotāju atsauksmes - 24 lp.;
- Pašvaldību un valsts institūciju vēstules uz 6 lp.;
- Dienvidlatgales reģiona sadzīves atkritumu poligona izveides ietekmes uz vidi novērtējums (Noslēguma ziņojums) - 2 sējumi, 226 lp. ar 35 pielikumiem ;

3. Obligātie nosacījumi un turpmākajā projektēšanā veicamie pasākumi:

- Pēc lēmuma pieņemšanas par atkritumu poligona izbūvi un vietas izvēles akcepta konkrētajā pašvaldībā projekta ierosinātajam likumdošanā paredzētajā kārtībā jāgriežas atbilstošajā reģionālajā vides pārvaldē tehnisko noteikumu saņemšanai;
- Projekta ierosinātajam sadarbībā ar atbilstošo pašvaldību jānodrošina sadzīves atkritumu poligona teritorijas iestrādāšanu atbilstošajos teritoriju plānojumos;
- "Petrovkas" vietas izvēles gadījumā projektēšanas gaitā jāveic pievedceļa trases optimizācija ar mērķi saglabāt Grancovas liepu aleju un samazināt pievedceļa būvniecības ietekmi uz bioloģiskās daudzveidības ziņā augstvērtīgiem mežu kvartāliem;
- "Šakališķu" izvēles gadījumā nepieciešama esošās meliorācijas sistēmas un artēziskā urbuma apsekošana un izvērtējums par to piemērotību turpmākai izmantošanai, kā arī urbuma tamponāža nepieciešamības gadījumā;
- Esošās Dmenes izgāztuves un arī pārējo izgāztuvju slēgšanas un rekultivācijas pasākumu plāns ir izstrādājams saskaņā ar jaunā sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona projekta realizācijas termiņiem;
- Atkritumu poligona izveide paredzēta sadzīves atkritumu apglabāšanai. Citu tipu atkritumu uzglabāšana, apstrāde un apglabāšana pieļaujama tikai gadījumā, ja tas speciāli paredzēts projektā, nodrošinot normatīvajos aktos paredzēto prasību izpildi.
- Atkritumu poligona darbības drošībai nepieciešams nodrošināt ievedamo atkritumu kontroli;

- Normatīvo aktu prasību ievērošanai nākotnē nepieciešams paredzēt iespēju biogāzes savākšanas sistēmas izbūvei;
- Infiltrāta attīrīšanas optimālā risinājuma izvēlei ieteicama iespējamo alternatīvo notekūdeņu attīrīšanas variantu padziļināta analīze un izvērtēšana saistībā ar attīrīšanas iekārtu reālo spēju pieņemt un attīrīt notekūdeņus no atkritumu poligona;
- Pēc paredzētās darbības vietas akcepta pašvaldībā konkrētās piedāvātās monitoringa veikšanas vietas, parametri un regularitāte atspoguļojamas pieteikumā reģionālajai vides pārvaldei un detalizēti precizējamās reģionālās vides pārvaldes izdotajos noteikumos.

Pamatojoties uz izvērtētās dokumentācijas analīzi, Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs Dienvidlatgales sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona izvietojumam:

- **Aizliedz** piedāvāto teritoriju "Lielā Baranovska" Ambeļu pagastā, jo lielākā tās daļa atrodas Dubnas upes un Lielā Baranaukas pilskalna aizsargjoslās;
- **Aizliedz** piedāvāto teritoriju "Brentelišķi" Biķernieku pagastā, jo vairākās vietās poligonam piedāvātajā platībā virszemē izplūst avoti;
- **Rekomendē** piedāvātās teritorijas "Petrovka" Dienvidaustrumu daļu Kalupes pagastā;
- **Rekomendē** piedāvātās teritorijas "Šakališķi" centrālo un Rietumu daļu ārpus esošās izgāztuves teritorijas Dēmenes pagastā;

Direktors

J.Avotiņš

2001.gada 1.jūlijā

Sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonam piedāvāto vietu salīdzinošā analīze

Pēdējos gados Latvijā atkritumu apsaimniekošanas jomā notiek ievērojamas pārmaiņas, kas ietver gan sadzīves, gan bīstamo atkritumu apsaimniekošanu. Paralēli tiek veikta likumdošanas sakārtošana atbilstoši ES prasībām, kā arī tiek realizēti esošās atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pilnveidošanas projekti. Tie ietver gan specializētu atkritumu apsaimniekošanas institūciju veidošanu, gan jaunu sadzīves atkritumu poligonu vietu izpētes procesu, gan esošo izgāztuvju rekultivāciju un slēgšanu.

Dienvidlatgales reģions aptver trīs rajonu teritorijas - Daugavpils, Krāslavas un Preiļu rajonus, bet ievērojamāko atkritumu daļu saražo Daugavpils pilsēta, līdz ar to loģiska ir atkritumu poligona atrašanās vieta iespējami tuvu to ražošanas "smaguma centram". Ievērojamā mērā optimālo poligona vietas izvēli apgrūtina pilsētas ūdensgūtnes un Lociku lidlauka atrašanās vietas, kuru aizsargjoslu noteikto ierobežojumu dēļ vairākas atkritumu poligona izvietojumam piemērotas teritorijas tika izslēgtas no turpmākās izvērtēšanas jau sākotnējās vietu atlases laikā. Esošās izgāztuves reģionā nav aprīkotas atbilstoši vides aizsardzības prasībām un rada pastāvīgu vides piesārņojumu, līdz ar to, ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanai tika piedāvātas četras potenciālās teritorijas Daugavpils rajonā, lai izvēlētos piemērotu vietu jauna sadzīves atkritumu poligona būvniecībai. Pēc jaunā poligona izbūves esošās izgāztuves paredzēts slēgt un šis darbs jau ir uzsākts, 2000. gadā slēdzot vairākas pagastu izgāztuves.

Atkritumu poligona ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanas laikā veikts vispusīgs piedāvāto vietu raksturojums un izvērtēta šo vietu atbilstība normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. Tā rezultātā konstatēts, ka divās no četrām sākotnēji piedāvātajām vietām sadzīves atkritumu poligona ierīkošanu nepieļauj spēkā esošie normatīvie akti. Kā minēts ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā, Ambeļu pagasta piedāvātās vietas tiešā tuvumā atrodas Lielās Baranaukas pilskalns un Dubnas upe, kuru aizsargjoslas, ņemot vērā to platību, izslēdz poligona izvietojuma iespējas piedāvātajā teritorijā. Arī virkne citu dabas apstākļu un sociālo aspektu ir visai nelabvēlīgi atkritumu poligona izvietojumam piedāvātajā vietā, turklāt apkārtējo māju īpašnieki un pagasta iedzīvotāji gandrīz vienprātīgi noraida atkritumu apglabāšanas poligona izveides iespēju.

Bīķernieku pagasta "Brentelišķi" darba ziņojumā tika vērtēta kā viena no piemērotākajām vietām, taču darba ziņojums tika gatavots ziemas sezonā, kad nebija iespējams veikt lauku darbus pilnā apjomā. Noslēguma ziņojuma sagatavošanas laikā piedāvātā teritorija tika atkārtoti apsekota un šajā vietā konstatēti avoti, kuru izvietojums, kā arī Baltas upes aizsargjosla nepieļauj izvietot atkritumu poligonu "Brentelišķos". Avotu klātbūtne piedāvātajās teritorijās ir izslēdzošs kritērijs šo vietu piemērotībai poligona izbūvei, jo spēkā esošie 2000.gada ministru kabineta Noteikumi Nr. 56 "Sadzīves atkritumu poligonu ierīkošanas, apsaimniekošanas un slēgšanas noteikumi" aizliedz izvietot atkritumu poligonus vietās, kur pazemes ūdeņi izplūst virspusē avotu veidā.

Vienlaicīgi jāatzīmē, ka vietu piemērotību konkrētajai iecerei nosaka ne tikai spēkā esošie normatīvie akti un objektīvie nosacījumi, bet, ievērojamā mērā, arī iedzīvotāju un pašvaldības attieksme, kas var izrādīties par ļoti nozīmīgu un pat izslēdzošu faktoru, ja tas izpaužas pašvaldības negatīvā lēmumā. Jāatzīmē, ka vietējo iedzīvotāju attieksme pret atkritumu apsaimniekošanas projektiem ir visai pretrunīga, tā piemēram, Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs ir saņēmis 405 Bīķernieku pagasta iedzīvotāju atsauksmes, no kurām mazliet vairāk par 200 pauž noliedzošu attieksmi, bet pārējie atbalsta poligona būvniecību. Pārējo pagastu iedzīvotāji nav aktīvi pauduši savu nostāju tieši IVN valsts birojā, taču veikto aptauju rezultāti uzrāda, ka visnegatīvākā iedzīvotāju attieksme ir tieši Ambeļu pagastā. Pārējos pagastos iedzīvotāju domas dalās, taču pašvaldības ir ieinteresētas projekta realizācijā.

Kā jau minēts iepriekš, izvēloties piemērotāko vietu atkritumu poligona izvietojumam, ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā vērtēta virkne faktoru un savstarpēji salīdzinātas četras piedāvātās teritorijas. Noslēguma ziņojumā par piemērotām atzītas divas vietas - esošai Daugavpils pilsētas izgāztuvei piegulošā teritorija "Šakališķi" Dmenes pagastā un "Petrovka" Kalupes pagastā, par nedaudz piemērotāku atzīstot pēdējo. Jāatzīmē, ka katrai no tām ir savas priekšrocības un trūkumi, kas detalizētāk aplūkoti turpmākajā vietu salīdzinājumā, bet kopumā izteiktu priekšrocību nav nevienai no abām vietām. Tā kā vides apstākļu ziņā abas vietas ir piemērotas atkritumu poligona būvniecībai, kā arī abu pagastu pašvaldības atbalsta poligona ierīkošanu, Daugavpils rajona Padomei kā projekta ierosinātajam galīgo lēmumu ieteicams pieņemt pēc konsultācijām ar ieinteresētajām pašvaldībām. Līdz ar poligona celtniecību nepieciešams nodrošināt meliorācijas sistēmu izbūvi, sakārtošanu un atbilstošu uzturēšanu, lai nodrošinātu virszemes noteci un negatīvi neizmainītu apkārtējo mežu augšanas apstākļus.

Pēc pozitīva lēmuma pieņemšanas par sadzīves atkritumu poligona ierīkošanu rajona un pagasta pašvaldībai būs nepieciešams iestrādāt teritoriju plānojumos atkritumu poligona atrašanās vietu.

Atbilstoši likumdošanas prasībām ietekmes uz vidi novērtējuma pamatuzdevums ir sniegt vispusīgu informāciju projekta ierosinātajam, sabiedrībai un pašvaldībām par paredzētās darbības iespējamām norises vietām, paredzēto tehnoloģiju, kā arī iespējamām ietekmēm, ieguvumiem un zaudējumiem, kas varētu rasties katrā no konkrētajām vietām realizējot piedāvāto risinājumu.

Tādēļ vietu būtiskākās salīdzinošās priekšrocības un galvenie trūkumi raksturoti saistībā ar sabiedrības izteiktajiem priekšlikumiem un saņemtajām atsauksmēm, biroja pieaicināto ekspertu vērtējumu un noslēguma ziņojumā atspoguļoto informāciju.

"Šakališķi" Dmenes pagastā:

Pozitīvie faktori:

- Salīdzinoši optimāls izvietojums pret Daugavpili kā galveno atkritumu ražošanas centru;
- Labas piebraukšanas iespējas, eksistējoši asfaltēti pievedceļi, kuriem nepieciešama salīdzinoši nelielu uzlabošanu;
- Tuvu esoša elektroapgādes līnija un artēziskais urbums;
- Esošās Dmenes izgāztuves netālā atrašanās vieta jau ir daļēji degradēta teritorija, tādēļ nav nepieciešama cilvēka darbības neskartu vai citiem mērķiem izmantojamu teritoriju apguve;
- Iespēja racionālāk izmantot finansu līdzekļus un dabas resursus, kombinējot esošās izgāztuves pakāpenisku sanāciju ar jaunā poligona būvniecību;
- Netiek ietekmētas valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnes;
- Nav problēmu saistībā ar aizsargājamo biotopu, floras un faunas aizsardzības jautājumiem;
- Teritorijas tuvumā nav īpaši aizsargājama dabas teritoriju;
- Nav nepieciešami speciāli pasākumi kultūrvēsturisko pieminekļu aizsardzībai.

Negatīvie faktori:

- Teritorija atrodas visai tālu no reģiona ģeogrāfiskā centra;

- Teritorija atrodas salīdzinoši netālu no vairākām dzīvojamām mājām, ar kuru īpašniekiem būs jāpanāk vienošanās, ja konkrētā atkritumu poligonam paredzētā teritorija negatīvi ietekmēs zemes izmantošanas iespējas;
- Salīdzinoši atklāta teritorija, apkārtējās platības tiek daļēji izmantotas lauksaimniecībā;
- Teritoriju šķērsojošo elektropārvades līniju pārvešanas nepieciešamība;
- Esošās izgāztuves apsaimniekošanas negatīvā pieredze, kas izraisījusi gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu piesārņojumu, var radīt negatīvu priekšstatu par jauno atkritumu poligonu;
- Nepieciešama esošo meliorācijas sistēmu sakārtošana un esošās virszemes noteces organizēšana saistībā ar ūdeņu novadīšanu no esošās izgāztuves un jaunā poligona.

Kalupes pagasta "Petrovka":

Pozitīvie faktori:

- Pašreiz neizmantota, nesakopta un aizaugoša teritorija;
- Piemēroti inženierģeoloģiskie apstākļi;
- Nav problēmu saistībā ar bioloģiskās daudzveidības, floras un faunas aizsardzības jautājumiem;
- Piedāvātajā vietā nav īpaši aizsargājamu dabas teritoriju;
- Netiek ietekmētas derīgo izrakteņu atradnes;
- Ainaviski noslēgta teritorija;
- Netiek ietekmēti kultūrvēsturiskie pieminekļi;
- Teritorija atrodas salīdzinoši tālu no dzīvojamām mājām.

Negatīvie faktori:

- Esošā Grancovas liepu aleja nav izmantojama par pievedceļu;
- Piedāvātās teritorijas izmantošanai nepieciešama vairāku kilometru gara jauna pievedceļa būvniecība, ar kura izbūvi saistītās iespējamās ietekmes pilnībā nav apzinātas;
- Tiešā poligona tuvumā atrodas divi saudzējamie mežu kvartāli, kas reģistrēti atslēgas biotopu sarakstā. Poligona izveides rezultātā iespējamās to augšanas apstākļu izmaiņas;
- Elektropārvades līnijas pārvietošanas nepieciešamība.

Bikernieku pagasta "Brentelišķi" un Ambeļu pagasta "Lielā Baranovska" nav detalizēti analizēti un salīdzināti atzinumā par noslēguma ziņojumu, jo avotu esamība un Baltas upes aizsargjosla izslēdz "Brentelišķu" vietu, bet Baranaukas pilskalna un Dubnas upes aizsargjosla līdz ar citiem ierobežojošiem faktoriem nepieļauj "Lielās Baranovskas" vietas izmantošanu sadzīves atkritumu poligona izveidei.

Kopsavilkums.

Dienvidlatgales sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona izveidei ir nozīmīga loma Latvijas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pilnveidošanā, kas dos iespēju nodrošināt atkritumu utilizācijas iespējas atbilstoši vides aizsardzības prasībām Daugavpils, Krāslavas un Preiļu rajonos. Ietekmes uz vidi novērtējuma rezultātā par piemērotām vietām sadzīves atkritumu poligona izveidei atzītas divas - Dmenes pagasta "Šakališķi" un Kalupes pagasta "Petrovka". Vietu izpēte un salīdzinājums parāda, ka abas vietas savstarpēji ir visai atšķirīgas, jo katrai no tām ir gan savas priekšrocības, gan arī trūkumi, kas detalizēti raksturoti noslēguma ziņojumā un šajā atzinumā. Izanalizējot savstarpējās atšķirības, kopumā abas vietas tomēr ir visai līdzvērtīgas atkritumu apglabāšanas poligona izveidei ietekmes uz vidi aspektā. Poligonam paredzētā vieta Kalupes pagasta "Petrovkā" ir nedaudz piemērotāka nekā "Šakališķi" Dmenes pagastā, taču tās izvēles gadījumā jāatrisina pievedceļu jautājums, kas būs saistīts ar visai ievērojamiem papildus izdevumiem. Atbilstoši veiktā ietekmes uz vidi novērtējuma rezultātiem vides aspektu ziņā abas vietas ir piemērotas sadzīves atkritumu poligona izveidei, tādēļ Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs rekomendē projekta ierosinātajam - Daugavpils rajona Padomei - pieņemt lēmumu par piemērotāko vietas izvēli pēc konsultācijām ar pārējām ieinteresētajām pašvaldībām. Projektēšanas gaitā nepieciešams pievērst detalizētu uzmanību infiltrāta attīrīšanas iespēju optimālai izvēlei, kā arī apkārtējo meliorācijas sistēmu sakārtošanai, lai nodrošinātu virszemes noteces novadišanu.

Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs izsaka pateicību visiem, kas ir piedalījušies šī darba izstrādē un ar savu attieksmi pauduši ieinteresētību optimālā risinājuma meklēšanā. Pēc vietas izvēles akcepta konkrētie tehniskie noteikumi atkritumu poligona būvniecībai ir jāsaņem Daugavpils reģionālajā vides pārvaldē.